

# ДАНИЕЛ КИЙС ЦВЕТЯ ЗА ОЛДЖЕРНЪН

Превод от английски: Г. Георгиев, 1969

[chitanka.info](http://chitanka.info)

1. доклад за туй което става — 5 март 1956

Доктор Щраус казва че от днеска трябва да записвам сичко което мисля и което става с мен. Незнам защо е нужно туй но той казва че било много важно за да се видяло ще ме използват ли или не. Надявам се че ще ме използват. Мис Киниен казва че може да ме направят умен. На мен ми се ще да бъда умен. Казвам се Чарли Гордън. А съм на 37 години и преди две нидели имах рожден ден. Сега няма кво да пиша повече и за днеска свършвам.

2. доклад за туй което става — 6 март

Днеска бях на испитание. Мисля че не се справих и ми се струва че сега май няма да ме използват. Ето как беше в стаята седеше някакъв добър млат човек и държеше в ръце няколко бели картончета и сички бяха залети с мастило. Той каза Чарли кво виждаш на туй картонче.

Казах че виждам мастилено петно. Той каза правилно. Помислих че туй е сичко но като станах да си въря той ме спря и каза седни Чарли още не сме свършили. Не помня много добре кво стана след туй той май че поиска да му кажа кво виждам в мастиленото петно. Не видях нищо но той каза че там имало картинки и че другите хора виждали някакви картинки. Ас пък не можах да видя никакви картинки макар и да се стараех. Приблжих картончето до очите си а след това го отдалечих. Казах че ако ми бяха очилата ще видя по-добре ас слагам очила само на кино или като гледам телевизия но казах че те са в шкафа в хола. Отидох да ги зема. След туй казах дайте ми пак да погледна туй картонче и сега непременно ще открия картинка.

Много се старях но въпреки туй не можах да открия картинка. Виждах само мастилено петно. Казах му че май трябва да си зема нови очила. Той написа нещо на едно лисче и ас се уплаших че не съм издържал испитанието. Казах му че туй е много красиво петно с малки точки наоколо. Той много се опечали значи съм сбъркал.

3. доклад за туй което става — 7 март

Доктор Щраус и доктор Немюр казват че мастилените петна нищо не значат. Казах им ас не съм разливал мастилото на картончетата и нищо не можах да открия в петната. Те казаха че може би се пак ще ме използват. Ас казах мис Киниен никога не е правила с

мен такива изпитания само е проверявала как пиша и чета. Те казаха мис Киниен казва че а съм най-добрия й ученик в вечерното училище за възрастни защото се старая повече от сички и наистина искам да се уча. Попитаха ме как стана така Чарли че ти сам отиде в вечерното училище за възрастни. Как го намери. Отговорих че питах хората и някой ми каза де да ида за да се науча да чета и пиша добре. Те попитаха ами отде ти дойде туй желание. Казах че цял живот съм искал да бъда умен а не тъпак. Но да бъдеш умен е много трудно. Те ме попитаха а ти знайш ли че туй може да бъде времето. Ас казах да. Мис Киниен ми е казвала. Се ми е едно дали боли.

Днеска по-късно пак правиха с мен някакви сихолог... изпитания. Туй изпитание ми се стори по-лесно защото можах да видя картинки. Само че тоя път добрата леди която се занимаваше с мен не поиска да и разказвам за картинките. Туй ме обърка. Казах че вчерашния мъж е искал да му разкажа кво съм видял в петното тя каза че туй няма значение. Тя ми каза измисли разкази за хората които виждаш на картинките. Казах как мога да разказвам за хора които никога не съм виждал. Защо трябва да измислям лъжи. Ас вече не лъжа защото винаги ме фащат.

След туй хора с бели престилки ме отведоха в друга част на болницата и ми дадоха една игра. Нещо като състезание с бяла мишка. Те наричаха мишката Олджернън. Олджернън седеше в една кутийка в която имаше много коридори завиващи на разни посоки и те ми дадоха молив и хартия на ивици и квадратчита. В единия край беше написано СТАРТ а в другия край беше написано ФИНИШ. Казаха че туй е *лаберинт* и че ние с Олджернън трябва да минем по един и същ *лаберинт*. Не разбрах как можем да минем по един и същ *лаберинт* ако ас имам хартия а Олджернън кутийка но нищо не казах. Пък и време нямаше защото състезанието почна.

Един мъж държеше часовник който той искаше да скрие от мене защото ас се стараех да не гледам натам и затуй почнах да се вълнувам.

От туй изпитание ми стана по-зле от всички други защото те го повториха 10 пъти с разни *лаберинти* и Олджернън винаги печелеше. Не знаех че мишките са толкова умни. Може да е затуй че Олджернън е бял. Може би белите мишки са по-умни от другите.

4. доклад за туй което става — 8 март

Те ще ме използват! Така се вълнувам че почти не мога да пиша. Отначало доктор Немюр и доктор Щраус поспориха за туй. Доктор Немюр си беше в кабинета когато доктор Щраус ме заведе там. Доктор Немюр не знаеше ще ме използват ли или не но доктор Щраус му каза че мис Киниен ме препоръчала като най-добрия от сички които тя учи. Ас обичам мис Киниен защото е много умна учителка. И тя каза Чарли ти ще имаш още един шанс. Ако доброволно се съ согласиш на тоя експермент може да станеш умен. Те не знаят дали туй ще бъде завинаги или не но има шанс. Затуй ас казах добре макар и много да се страхувах защото тя каза че ще ми праят опирация. Тя каза не бой се Чарли ти постигна такива големи успехи с такива малки способности че мисля че си заслужил туй повече от сички.

Затуй се исплаших когато доктор Немюр и доктор Щраус зеха да спорят. Доктор Щраус каза че у мен имало нещо много добро.

Той каза доктор Немюр Чарли не е такъв какъвто вие си претставяте първия от вашите нови интелек... (думата не можах да разбера) супермени. Повечето хора с такова ниско интелек... равнище са вражд... и необщит... те обикновено са тъпи и апатич... и с тях е трудно да имаш работа. Той има добър характер проявява интерес и изпълнява сичко с готовност.

Доктор Немюр каза не забравяйте че той ще бъде първото човешко същество и интелек... на което ще се утрои в резултат на хирургическа намеса.

Доктор Щраус каза правилно. Вижте колко добре се е научил да чете и пише за ниското си умствено равнище туй е такова голямо постиж... се едно ние с вас бес сякаква помощ да изучим теорията на... ността на айнщайн.

Не разбрах сички думи те говореха много бързо но май че доктор Щраус беше за мене а другия не.

След туй доктор Немюр кимна и каза добре може би вие сте прав. Ще използваме Чарли. Когато каза така ас много се развълнувах скочих и му стиснах ръката загдето е тъй добър кам мене. Казах му благодаря док вие няма да съжбялявате че сте ми дали още един шанс. Казах туй чесно. След опирацията непременно ще се постарая да стана умен. Страшно ще се старая.

5. доклад за туй което става — 10 март

Страх ме е. Много хора които работят тук и сестрите и ония които правеха изпитания с мен ми донесоха бонбони и ми пожелаха успех. Надявам се че ще имам късмет.

Попитах доктор Щраус ще мога ли след опирацията да победя Олджернън и той каза може би. Ако опирацията бъде сполучлива ще докажа на тая мишка че мога да бъда също тъй умен. А може би дори по-умен. Ще мога да чета по-добре и да пиша думите правилно ще зная много различни неща и ще бъда като другите хора. Искам да бъда умен като другите. Ако туй се запази завинаги те ще направят умни сички хора на света.

#### 6. доклад за това което става — 15 март

От опирацията имах болки. Той я направил когато съм спял. Днеска ми свалиха превръската от главата и очите и аз мога да пиша доклад за това което става. Доктор Немюр който видя другите ми доклади казва че аз пиша думата доклад неправилно и ми показва как трябва да я пиша и думите *това което става* също. Ще трябва да се постарая да запомня това.

Много лошо запомням как трябва да се пише правилно. Доктор Щраус ми казва че трябва да пиша сичко което става с мен но той казва че трябва да разказвам повече кво мисля и чувствам. Когато му казах че не умея да мисля той каза опитай. Докато имах превръска на очите си през цялото време се стараех да мисля. Нищо не излезе. Не знам за кво да мисля. Може би ако го попитам той ще ми каже как трябва да правя това защото сега ми се полага да стана умен. За кво мислят умните хора. Май че измислят нещо. Мен ми се иска да умея вече да измислям.

#### 7. доклад за това което става — 19 март

Все същото. Правиха с мен много изпитания и разни състезания с Олджернън. Мразя тая мишка да я не видя. Винаги ме побеждава. Доктор Щраус каза че трябва да играя на тези игри. Каза още че скоро ще трябва да премина тези изпитания. Тези сихолог... мастилени петна. И ония също сихолог... картинки. Обичам да разказвам за мъж и жена но няма да зема да лъжа за хората.

Толкова много се старая да мисля че ме заболя главата. Смятах че доктор Щраус ми е приятел а той не ми помага. Не ми казва за кво

да мисля или кога ще стана умен.

8. доклад за това което става — 23 март

Връщам се на работа в фабриката. Те казаха че е по-добре да почна отново да ходя на работа но не трябва на никого да казвам за кво са ми правили опирация и трябва сяка вечер след работа да отивам за един час в болницата. Те смятат да ми плащат пари секи месец за да се уча да бъда умен.

Радвам се че се връщам в фабриката защото ми домъчня за работата и за сичките ми приятели и за нашите развлечения.

Доктор Щраус каза че трябва да продължавам да записвам разни неща но не трябва да прая това секи ден а само когато мисля за нещо или когато се случи нещо особено. Той казва не се отчайвай защото за това е нужно време и то върви бавно. Каза че е минало много време докато Олджернън е станал 3 пъти по-умен от преди. Значи Олджернън ме побеждава винаги защото са му правили също такава опирация. От това ми става по-леко. Може би ще мога да мина тоя лаберинт по-бързо от една обикновена мишка. Може би някой ден ще победя Олджернън. Ама че хубаво ще бъде. Засега май има изгледи Олджернън да остане умен завинаги.

25 март. (не трябва вече да пиша отгоре доклад за това което става а само когато предавам това веднъш в седмицата на доктор Немюр за да го прочете. Трябва да поставям само датата. Това пести време).

В фабриката днеска беше много весело. Джо Керп каза я да видим къде са му правили на Чарпи опирация кво са направили как са му добавили мозък. Доця ме се да му раскажа но си спомних че доктор Щраус каза че не бива. Сетне Френк Рейли каза кво си правил Чарли я се понапъни и расправяй. От това ме досмеша. Те ми са истински приятели и ме обичат.

Понякога някой ще каже ей я виште Джо или Френк или Джордж как се прави на Чарли Гордън. Не знам защо говорят така но винаги се смеят. Тази сутрин Емос Борг който е четвъртия човек у Донеган назова името ми когато се караше на расилния Ерни. Ерни беше загубил някакъв пакет. Той каза дявол да го земе Ерни защо се правиш на Чарли Гордън. Не разбирам защо каза така. Никога не съм губил никакви пакети.

28 март. Тази вечер в къщи дойде доктор Щраус за да разбере защо не съм ходил там както е трябало. Казах му че вече не ми е приятно да играя с Олджернън. Той каза че засега не трябва да пря това но трябва да се отбивам. Донесе ми подарък само че не подарък а на заем. Помислих че е малък телевизор но не излезе така. Каза че трябва да го включвам когато лягам да спя. Ас казах вие се шегувате защо да го включвам когато лягам да спя. Где се е чуло такова нещо. Но той каза че ако искам да стана умен трябва да го слушам. Ас му казах не мисля че ставам умен а той сложи ръка на рамото ми и каза Чарли ти още не знаеш това но ти непрекъснато ставаш по-умен. Засега няма да забилязваш това. Струва ми се че той просто беше добър за да ме успокои защото съвсем не изглеждам по-умен.

Ах да насмалко не забравих. Попитах кога мога да се върна в училището в класа на мис Киниен. Той отговори че няма да ходя вече там. Каза ми че мис Киниен скоро ще почне да идва в болницата за да ме учи отделно. Ас и бях много сърдит че не дойде да ме види когато ми направиха опирацията но ас я обичам и може би пак ще се сприятелим.

29 март. Цяла нощ не спях от тоя побъркан телевизор. Как мога да заспя когато цяла нощ в ушите ми крещят някакви побъркани думи. И тези идиотски картинки. Страхотия. Не разбирам кво говорят там когато съм буден а как ще го разбере на сън.

Доктор Щраус казва че сичко е наред. Той казва че мозъка ми се учи когато спя и това ще ми помогне когато мис Киниен почна да ми дава уроци в болницата (но сега знам че това не е болница а лаборатория). Според мен сичко това е глупост. Ако хората могат да станат по-умни на сън защо трябва да ходят на училище. Не смятам че от това ще излезе нещо. Винаги съм гледал късната и най-късната програма по телевизора и това съвсем не ме направи по-умен. Може би е трябало да спя като я гледам.

9. доклад за това което става — 3 април

Доктор Щраус ми показва как да напрая звука на телевизора по-слаб и сега мога да спя. Нищо не чувам. И досега не разбирам кво говорят там. Понякога сутрин отново го включвам за да видя кво съм

научил когато съм спал и смятам че нищо. Мис Киниен казва че това може да е на друг език или кой знай кво. Но почти винаги прилича на американски. Телевизорът говори толкова бързо дори по-бързо от мис Голд която ни беше учителка в 6 клас а ас помня тя говореше толкова бързо че ас нищо не можех да разбера.

Казах на доктор Щраус че е хубаво да стана умен на сън. Искам да бъда умен когато не спя. Той каза че това е едно и също.

Но главата ме боли от вечеринката. Моите приятели от фабриката Джо Керп и Френк Рейли ме поканиха да ида с тях в салона Мегси да пийнем нещо. Не обичам да пия но те казаха че ще бъде много весело. Прекарах добре.

Джо Керп каза че трябва да покажа на момичетата как мия пода на клозетите в фабриката и ми донесе един парцал. Ас им показах и сички се засмяха когато казах че мистър Донеган казва че а съм най-добрия чистач от сички които е имал през цялото време защото обичам работата си и добре се справям с нея никога не закъснявам и не съм отсъствал от работа нито един ден само когато ми правиха опирацията.

Казах че мис Киниен винаги ми е казвала Чарли гордей се с своята работа защото се справяш добре с нея.

Всички се смееха беше ми весело и те ми дадоха много да пия а Джо каза ама че тип става тоя Чарли когато се напорка. Не знам какво значи това но сички ме обичат и ни беше весело. С нетърпение чакам да стана толкова умен както най-добрите ми приятели Джо Керп и Френк Рейли.

Не помня как свърши вечеринката но ми се струва че излязах да купя весник и кафе за Джо и Френк и когато се върнах нямаше никого. До късно ги търсих навсякъде. Кво стана сетне не помня така добре но ми се струва че ми се приспа или че съм се разболял. Някакъв добър полицай ме завел в къщи. Така казва мойта хазяйка мисис Флин.

Но главата ме боли и на нея има голяма цицина и наоколо синини. Претполагам че съм паднал но Джо Керп казва че това е работа на полицая понякога те бият пияните. Ас не мисля така. Мис Киниен казва че полицайте трябва да помагат на хората. Се таки много ме боли главата подига ми се и сичко ме боли. Мисля че вече никога няма да пия.



6 април. Победих Олджернън! Дори не знаех че съм го победил докато не ми каза лаборантът Берт. А втори път загубих защото толкова се вълнувах че паднах от стола преди да бях свършил. Но след това го победих още 8 пъти. Май че ставам умен щом съм победил такава умна мишка като Олджернън. Но аз не се *чувствам* по-умен.

Исках още да се състезавам с Олджернън но Берт каза че за един ден стига. Разрешиха ми да го подържа една минутка. Той не е чак толкос лош. Мекичък е като топка памук. Мига и когато си отваря очите те са черни а покрая розови.

Казах че мога да го нахраня защото ми беше неприятно че съм го победил а ас искам да съм добър и да съм приятел с сички. Но Берт каза не бива Олджернън е съвсем особена мишка с също такава опирация като мойта и той пръв от сички животни е останал умен толкова дълго. Той каза Олджернън е толкова умен че секи ден трябва да реши една задача за да получи ядене. Това е нешо като ключалка на врата която променят когато той влезе вътре за да яде защото секи път трябва да научи нещо ново за да получи яденето си. Дожаля ми за него защото ако не се учи ще гладува.

Мисля че е неправилно да карат някого да държи испит за да му дадат да яде. Как би се чувствал доктор Немюр ако трябва да държи испит секи път когато му се поиска да яде. Мисля че ние с Олджернън ще бъдем приятели.

9 април. Днес след работа в лабораторията идва мис Киниен. Май че се радваше да ме види но като че ли се боеше от нещо. Ас й казах мис Киниен не се вълнувайте ас още не съм учен и тя се расмя. Тя каза вярвам в тебе Чарли как само се стараеше ти с сички сили да четеш и пишеш по-добре от сички други. Отначало ще се занимаваш мъничко и ще направиш нещо за науката.

Четем много трудна книга. Никога по-рано не съм чел такава трудна книга. Тя се нарича *Робинзон Крузо* за един човек който попада на необитаем Остров. Той е умен и измисля разни работи за да има къща и ядене и добре плава. Само че ми е жал за него защото е съвсем сам и няма приятели. Но ми се струва че на острова има още някой защото там има една картинка как той с смешния си чадър гледа следи от стъпки. Надявам се че ще има приятел и няма да бъде самотен.

10 април. Мис Киниен ме учи да пиша по-добре. Тя казва погледни думата затвори очи и я повтаряй много пъти докато я запомниш. За мен е много трудна думата *използвам* която се произнася *исползвам* и думата *чувствам* която се произнася *чувствам*.

14 април. Свърших *Робинзон Крузо*. Иска ми се да узная кво ще се случи още с него но мис Киниен казва че това е сичко. Защо.

15 април. Мис Киниен казва че се уча бързо. Тя е прочела някои от моите съобщения и ме погледна някак странно. Тя казва че съм добър човек и ще докажа това на сички тях. Попитах я защо. Тя каза не е важно но ас не трябва да се огорчавам ако разбере че сички не са толкова добри както ас мисля. Тя каза такъв човек като тебе на когото бог е дал толкова малко е направил повече от много умни хора които никога дори не използват мозъка си. Казах че сичките ми приятели са умни хора но са добри. Те ме обичат и никога нищо лошо не са направили. В тоя момент нещо ѝ влезе в окото и тя истича в туалета.

16 апр. Днеска научих *запетая*, ето как изглежда тя (,) точка с опашчица, мис Киниен, казва че това е важно, защото, запетаята, прави, написаното, по-добро.

17 апр. А съм поставял запетаите неправилно. Това е препинателен знак. Мис Киниен ми каза да поглеждам дългите думи в речника за да се науча да ги пиша. Попитах защо щом мога да ги чета. Тя каза това влиза в твоето обучение затова сега ще проверявам сички думи когато не съм сигурен как се пишат. Поради това трябва да пиша дълго но ми се струва че почвам да запомням. Тряба да погледна само веднъш и вече знам как се пише. Затова правилно написах думата *препинателен*. (Така е написано в речника.) Мис Киниен казва че точката също е препинателен знак и че има още много други знаци които трябва да науча.

Сички знаци трябва да се употребяват заедно, тя Ми показа? \"как, става това, и сега; аз мога! да употребявам сички\" препинателни знаци, когато! пиша? Има множество! правила? които трябва? да науча; но те ми са в главата.

Харесва ми в моята Скъпа мис Киниен (така трябва да пиша в делово писмо ако стана някога делови човек) че тя, винаги ми обяснява сичко\" когато питам. Тя е гений! бих искал! да бъда тъй, умен\" като нея;

(Препинателни, знаци; смешни!)

18 апр. Какъв глупак съм аз! Дори не съм разбрал какво ми говори тя. Снощи прочетох учебника по граматика и там всичко е обяснено. Сетне се сетих, че мис Киниен се опитваше да ми обясни същото, но тогава не съм я разбрал. Станах посред нощ и всичко в главата ми се проясни.

Мис Киниен каза, че ми е помогнал телевизорът, който работи, когато спя.

20 апр. Чувствавам се много зле. Не така, че да ми е нужен доктор, но в гърдите ми е някак празно, сякаш са ми изтръгнали вътрешностите и освен това нещо ми гори в стомаха.

Нямах намерение да пиша за това, но ми се струва, че все пак трябва да го сторя, защото е важно. Днес за пръв път не отидох на работа и си останах в къщи.

Снощи Джо Керп и Френк Рейли ме поканиха на вечеринка. Имаше много момичета и няколко момчета от фабриката. Спомних си колко лошо ми стана миналия път, когато пих прекалено много, и затова казах на Джо, че не искам нищо да пия. Вместо алкохол той ми даде чиста кока-кола. Тя имаше странен вкус, но аз си помислих, че ми дава просто неприятен привкус в устата.

Отначало беше много весело. Джо каза, че трябва да танцувам с Елин и че тя ще ме научи на различни стъпки. Паднах няколко пъти и съвсем не можех да разбера защо, тъй като освен мен и Елин никой не танцуваше. Аз непрекъснато се спъвах, защото през цялото време някой ми подлагаше крак.

Като станах, видях на лицето на Джо такъв израз, че почувствах нещо странно в корема.

— Той може просто да те умори — каза едно от момичетата.

Всички се закискаха.

— Не съм се смял така от оная вечер в Магси, когато го пратихме за вестник и се счупихме — каза Френк.

— Вижте го само. Каква червена муцуна.

— Той се черви. Чарли се черви.

— Ей, Елин, какво направи с Чарли? Никога не съм го виждал такъв.

Не знаех какво да правя и къде да се дяна. Всички ме гледаха и се смееха и аз имах чувството, че стоя гол пред тях. Поиска ми се да се скрия някъде. Изтичах на улицата и повърнах. След това се прибрах в къщи. Чудно защо никога не съм забелязвал, че на Джо, Френк и другите им е било приятно да ме мъкнат винаги със себе си, за да ми се подиграват. Сега разбирам какво значат думите им „да се правиш на Чарли Гордън“!

Хвана ме срам.

10. доклад за това, което става

21 април. Все още не съм ходил на работа. Помолих мисис Флин, моята хазайка, да позвъни във фабриката и да каже на мистър Донеган, че съм болен. Напоследък мисис Флин ме поглежда много странно, сякаш се бои от мен.

Добре е, струва ми се, че разбрах, че всички ми се подиграват. Много мислих за това. То е, защото аз съм такъв недодялан и дори не забелязвам, когато върша глупости. Хората смятат, че е смешно, когато един глупак не може да прави всичко като тях.

Във всеки случай сега разбирам, че с всеки ден ставам по-умен. Знам препинателните знаци и мога да пиша правилно. Приятно ми е да намирам в речника трудните думи и ги запомням. Сега чета много и мис Киниен казва, че чета много бързо. Понякога дори разбирам това, което чета, и то остава в паметта ми.

Мис Киниен каза, че освен история, география и аритметика ще уча и чужди езици. Доктор Щраус ми даде няколко нови ленти, за да ги поставям, преди да легна да спя.

Днес ми е значително по-добре, но ми се струва, че все още се сърдя малко на хората, загдето винаги ми са се подигравали и са ме правили за посмешище, защото съм бил глупав. Когато поумнея, както казва доктор Щраус, и моят К. И.<sup>[1]</sup> 68 се утрои може би ще стана като всички и хората ще ме обичат и ще се отнасят с мен приятелски.

Не ми е съвсем ясно какво представлява това К. И. Доктор Немюр казва, че К. И. измерва степента на умствените способности на

човека като аптекарски везни. Но доктор Щраус не се съгласи с него и каза, че К. И. съвсем не измерва интелекта. Той каза, че К. И. показва до каква степен може да се повиши интелектът, че това е нещо като цифрите на мензура. По тях вижда колко точност е нужна още, за да се напълни мензурата.

А когато попитах за това Берт, който проверява моя интелект и следи за Олджернън, той каза, че и двамата не са прави (само че аз трябва да обещавам, че няма да им предам думите му). Берт казва, че К. И. измерва множество различни неща, включително и нещо от онова, което човек е успял да научи, и че, честно казано, този К. И. за нищо не става.

Така аз и досега не знам какво представлява К. И. с изключение на това, че моят скоро ще надвиши 200. Не казах нищо, но все пак не ми е ясно как ще узнаят те колко е вашият К. И., ако не знаят *както* представлява той и *къде* се намира.

Доктор Немюр казва, че утре трябва да мина изпитанието на Роршах. Интересно какво е това.

22 април. Узнах какво е *Роршах*. Това е същото изпитание, което минах преди операцията — с мастилените петна по картончетата. Проведе го и същият човек.

Тези петна ме изплашиха до смърт. Знаех, че ще ме помоли да открия картинки и бях сигурен, че няма да успея. В себе си помислих, че няма да бъде зле да узная по някакъв начин какви картинки са скрити там. А може би изобщо няма никакви картинки. Това може да е просто хитрост, за да разберат толкова ли съм глупав, че да търся нещо, което изобщо не съществува. Достатъчно беше само да помисля за това и веднага се разсърдих на оня човек.

— Е, Чарли — каза той, — ти вече си виждал веднъж тези картончета, помниш ли?

— Разбира се, че помня.

По тона ми той разбра, че съм се разсърдил, и това явно го учуди.

— Да наистина. А сега искам да погледнеш това картонче. Какво може да бъде това? Какво виждаш на него? Хората виждат в тези петна най-различни неща. Кажете какво ти напомня това — за какво те кара да мислиш?

Бях потресен. Думите му бяха пълна изненада за мен.

— Искате да кажете, че в тези петна няма никакви картини?

Той се намръщи и свали очилата си.

— Какво няма?

— Картинки. Скрити в петната. Миналия път ми казахте, че всички хора виждат картинки, и искате и аз да ги откроя.

Той ми обясни, че миналия път е казал почти същите думи, както и сега. Не му повярвах и все още подозирам, че тогава нарочно ме е объркал, за да се позабавлява. Или вече в нищо не съм сигурен... Нима съм могъл да бъда *толкова* слабоумен?

Ние бавно прегледахме картончетата. На едно от тях петното приличаше на два прилепа, които влачат нещо. На друго наподобяваше двама дуелиращи се с шпаги мъже. Измислях всевъзможни неща. Струва ми се, че се увлякох. Но вече не му вярвах и непрекъснато въртях картончетата насам-натам и дори ги разглеждах от обратната страна, за да проверя няма ли там нещо, което е трябвало да забележа.

И досега още не виждам смисъла на това изпитание. Струва ми се, че всеки човек може да излъже, като измисли неща, което в действителност не вижда. Откъде можеше да знае той, че не го баламосвам и не му разказвам за неща, които всъщност съвсем не възникват в моето въображение? Може би ще разбере това, когато доктор Щраус ми разреши да чета психология.

25 април. Измислих нов начин на подреждане на машините във фабриката и мистър Донеган казва, че той ще му донесе десет хиляди долара годишно от икономия на работна сила и от увеличение на продукцията. Даде ми 25 долара награда.

За да отпразнуван това събитие, поканих Джо Керп и Френк Рейли на вечеря, но Джо каза, че трябва да купи нещо за жена си, а Френк каза, че ще вечеря с братовчедка си. Струва ми се, че трябва да мине известно време, докато свикнат със станалата в мен промяна. Всички сякаш се боят от мен. Когато се приближих до Емос Борг и го потупах по рамото, той просто подскочи до тавана.

Сега хората разговарят с мен малко и не се шегуват, както по-рано. Затова на работа се чувствавам някак самотен.

27 април. Днес се престраших и поканих мис Киниен утре на вечеря, за да отпразнуване моята награда.

Отначало тя сякаш се усъмни дали това е удобно, но аз попитах доктор Щраус и той каза, че всичко е наред. Доктор Щраус и доктор Немюр изглежда не се разбират много. Непрекъснато спорят. Тази вечер, когато отидох там, за да попитан доктор Щраус дали мога да поканя мис Киниен, чух как се караха. Доктор Немюр твърдеше, това е негов експеримент и негови изследвания, а в отговор доктор Щраус изкрещя, че той е вложил в тази работа не по-малко от доктор Немюр, тъй като той ме намерил чрез мис Киниен и той ми направил операцията. Ще дойде ден, заяви той, когато хиляди неврохирурзи в целия свят ще прилагат на практика разработената от него техника.

Доктор Немюр иска да публикува в края на този месец резултатите от експеримента. Доктор Щраус смята, че за по-голяма сигурност трябва да се почака още малко. Той заяви, че доктор Немюр се интересува повече от катедрата по психология в Принстън, отколкото от самия експеримент. Доктор Немюр каза, че доктор Щраус не е нищо друго освен опортюнист, който в ламтежа си за слава се опитва да се издигне на неговия гръб.

Когато си тръгнах, почувствувах, че ме тресе. Не мога да си дам точна сметка защо, но сякаш за пръв път видях двамата истински. Спомням си, Берт казваше, че жената на доктор Немюр е истинска вещица, която непрекъснато го шишка. Берт каза, че мечтата на целия ѝ живот е да има знаменит мъж.

Нима доктор Щраус наистина се опитва да се издигне на неговия гръб?

28 април. Не разбирам защо никога не съм забелязвал колко красива е мис Киниен. Тя е само на тридесет и четири години! Има кафяви очи и гъсти кестеняви коси, прибрани на врата. Мисля, че това е, защото от самото начало ми се струваше недостижимо гениална — и много, много стара. А сега с всяка наша среща тя става по-млада и все по-привлекателна.

Вечеряхме и дълго разговаряхме. Когато тя каза, че бързо напредвам и скоро ще я надмина, аз се разсмях.

— Това е истина, Чарли. Ти вече четеш по-добре от мен. С един поглед можеш да прочетеш цяла страница, а за същото време аз схващан само няколко реда. И когато четеш, ти запомняш и най-

малката подробност, а аз в най-добрия случай мога да си спомня само основните мисли и общия смисъл на прочетеното.

— Аз не се чувствавам умен. Има толкова много неща, които не разбирам.

Тя си взе цигара и аз ѝ поднесох запалена клечка кибрит.

— Трябва да бъдеш малко по-търпелив. За това, което ти постигаш за някакви си дни и седмици, нормалните хора изразходват половината си живот. Именно това е поразителното. Ти поглъщаш знанията като огромна гъба. Факти, цифри, общи сведения. И скоро ще почнеш да съпоставяш всичко това. Ще разбереш съотношението между различните клонове на знанието. Има много равнища, Чарли, това са стъпала на огромна стълба, която те води все по-високо и по-високо, и ти опознаваш заобикалящия те свят все по-добре и по-добре.

Тя се намръщи.

— Аз само се надявам...

— На какво?

— Не е важно. Чарли. Просто се надявам, че не сгреших, като те посъветвах да се согласиш.

Аз се разсмях.

— Как можете да говорите така? Нали всичко върви както трябва. Дори Олджернън е все още умен.

Известно врене седяхме мълчаливо и аз знаех за какво мисли тя. Не исках да мисля за тази възможност, така както старците не обичат да мислят за смъртта. Знаех, че това е само началото. Беше ми ясно какво разбираше тя под стъпала, защото бях минал вече някои от тях. При мисълта, че ще я оставя зад себе си, ми стана тъжно.

Аз съм влюбен в мис Киниен.

11. доклад за това, което става

30 април. Не работя вече в „Компанията за производство на пластмасови кутии“ на Донеган. Мистър Донеган твърдо заяви, че за всички ще бъде по-добре, ако напусна. Защо са ме намразили така?

Узнах това за пръв път, когато мистър Донеган ми показа петицията. Осемстотин и четиридесет подписа, всички, които имат нещо общо с фабриката...

Отново горя от срам. Този мой нов интелект издигна стена между мен и всички ония, които познавах и обичах по-рано. Преди ми



се подиграваха и ме презираха за моето невежество и тъпота; сега ме мразят за моите знания и съобразителност. Господи, какво искат най-после от мене?

Изхвърлиха ме от фабриката. Сега съм по-самотен от когато и да било...

15 май. Доктор Щраус много ми се сърди, че не съм писал своите доклади две седмици. Той е прав за себе си, защото сега лабораторията редовно ми плаща заплата. Казах му, че съм бил прекалено зает — много съм чел и мислил. Когато споменах, че бавният процес на писане ме изкарва от търпение, той ме посъветва да се науча да пиша на машина. Сега ми е значително по-лесно, защото мога да пиша около седемдесет и пет думи на минута. Доктор Щраус постоянно ми напомня, че трябва да пиша и говоря по-просто, за да могат другите да ме разбират.

Миналия вторник нас с Олджернън ни демонстрираха на заседание на конгреса на Американската асоциация на психолозите. Направихме голяма сензация. Доктор Немюр и доктор Щраус много се гордееха с нас.

Подозирам, че доктор Немюр, който е на шестдесет години (той е десет години по-стар от доктор Щраус), смята, че сега вече трябва да пожъне плодовете на своя труд. Това несъмнено е резултат от натиск от страна на мисис Немюр.

Противно на впечатлението, което имах за него по-рано, сега разбирам, че доктор Немюр съвсем не е гений. Той притежава големи способности: но няма вяра в себе си и това му пречи. Иска хората да го смятат за гений. Затова за него е важно да знае, че работата му намира признание. Според мен доктор Немюр се страхуваше да отлага повече, именно защото някой друг би могъл да направи аналогично откритие и да го лиши от тази чест.

Затова пък доктор Щраус може да бъде наречен гений, макар и да чувствавам, че знанията му са много ограничени. Той е обучаван в традициите на прекалено тясна специализация.

Бях потресен, когато узнах, че от всички древни езици може да четете само латински, гръцки и древноеврейски и че почти не знае висша математика извън елементарните вариационни изчисления. Когато ми призна това, изпитах известно раздражение. Имах чувството, че той е

криел досега тази страна на своята личност, за да ме заблуди, стараяйки се да изглежда (което, както открих е присъщо на много хора) не такъв какъвто е в действителност.

Доктор Немюр явно се чувства неловко в мое присъствие. Понякога, когато се опитвам да заговоря с него, той само ме поглежда странно и се извъръща. Отначало дори се разсърдих, когато доктор Щраус ми обясни, че от мен доктор Немюр получава чувство за малощност. Помислих, че се подиграва с мен, а аз много остро реагирам, когато ме правят обект на шеги.

Откъде можех да знам, че такъв високо уважаван психолог-експериментатор като Немюр не знае мито хинди, нито китайски. Това е абсурдно, като се имат пред вид изследванията, които се правят сега в Индия и Китай тъкмо в неговата област.

Попитах доктор Щраус как Немюр ще може да опровергае Рахаджамати, който разкритикува неговия метод и резултатите от неговите изследвания, ако изобщо не може да прочете трудовете му. Странният израз, който се появи на лицето на доктор Щраус, можеше да означава само едно от двете. Или не иска да каже на Немюр какво пишат в Индия, или — и това много ме безпокои — доктор Щраус сам не знае за това.

18 май. Много съм развълнувам. Снощи се срещнах с мис Киниен — не бях я виждал повече от седмица. Стараех се да не засягам високо интелектуални въпроси и да разговарям на обикновени всекидневни теми, но тя ме погледна разсеяно и ме попита какво разбирам под изменение на математическия еквивалент в „Петия концерт“ на Доберман.

Когато се опитах да ѝ обясня, тя ме спря и се разсмя. Подозирам, че не разговарям с нея на съответно равнище. Каквато и тема да засегна, не мога да общувам с хората. Добре, че на света има книги, музика и проблеми, за които мога да мисля.

20 май. Ако не беше случката със счупените чинии в закувалнята, където вечерям, изобщо нямаше да забележа новия мияч на съдове — шестнадесетгодишно момче.

Чиниите се изсипаха с грохот на пода, изпотрошиха се до една и на всички страни под масите полетяха парчета бял порцелан.

Втрещено и уплашено, момчето замръзна на мястото си, без да изпуска от ръцете си празната табла. Свирканията и подвикванията на посетителите (викове: „Охо, ама че беля!...“, „Браво!...“ и „Личи си, че не е отдавна тук...“, които изглежда неизменно се раздават в ресторантите при подобен случай), още повече го смутиха.

Когато, привлечен от глъчката, дойде собственикът, момчето се сви от страх, очаквайки, че ще го бият, и, сякаш стремейки се да отблъсне удара, простря ръце напред.

— Добре! Добре глупак — закрещя собственикът, — не стой като пън! Вземи четката и събери парчетата. Четката... четката, идиот! Тя е в кухнята. И да не оставиш нищичко.

Момчето разбра, че няма да го наказват. Изразът на уплаха изчезна от лицето му и като се върна с четката, за да помете пода, то вече се усмихваше и си тананикаше нещо под носа. Някои от най-закачливите посетители продължаваха да се забавляват и да подхвърлят забележки по негов адрес.

— Ей, момче, там отзад има голямо парче.

— Я още веднъж.

— Не е чак толкоз глупав. Да ги счупи му беше по-лесно, отколкото да ги събере...

Момчето местеше празния си поглед по забавляващите се посетители, на лицето му постепенно се отразиха техните усмивки и накрая то се ухили неуверено на шегата, която сигурно дори не беше разбрало.

При вида на тази тъпа неизразителна усмивка, на широко отворените детски очи, в които неувереността се съчетаваше със силното желание да угоди на хората, остра болка прониза сърцето ми. Те се подиграваха с него, защото то беше умствено изостанало.

И аз също му се подигравах.

Внезапно ме обзе ярост. Скочих и извиках:

— Престанете! Оставете го на мира! Не е то виновно, че нищо не разбира! То не може да бъде друго! За бога... та това е все пак човек!

В заведението настана тишина. Ядосах се на себе си, загдето избухнах и направих сцена. Стараейки се да не гледам момчето, платих сметката си и излязох от закусвалнята без да се докосна до яденето. Срамувах се за двамата.

Колко странно, че на хората с нормални чувства, които никога няма да обидят инвалид, роден без ръце, без крака или без очи, не струва нищо да оскърбят човек с вродена умствена недостатъчност. Вбесяваше ме мисълта, че до неотдавна и аз като това момче се правех от глупост на клоун.

Бях почти забравил за това.

Бях скрил от самия себе си предишния Чарли Гордън. Но днес, поглеждайки момчето, за пръв път видях какъв бях по-рано. Бях точно такъв!

Често препрочитам моите доклади и виждам неграмотността, детската наивност, нищожния, сякаш затворен в тъмна стая интелект, който жадно надзърта през ключалката към сияещата въвн ослепителна светлина. Виждам, че при цялата си тъпота съм разбирал собствената си малоценност, разбирал съм, че другите хора притежават нещо, което аз нямам и с което съдбата ме е онеправдала. В умствената си слепота смятах, че това е свързано по някакъв начин с умението да чета и пиша, и бях сигурен, че като постигна това изкуство, автоматично ще стана умен.

Дори слабоумният иска да прилича на всички останали хора.

Детето може да не знае как или с какво да се нахрани, но познава чувството на глад. Този ден беше от полза за мен. Като видях по-ясно миналото си, реших да посветя знанията и способностите си на изследвания в областта на повишаването на интелектуалното равнище на човека. Кой беше най-добре подготвен за тази задача? Кой живееше още в два свята? Дайте ми възможност да приложа своята дарба и да направя нещо за своите братя.

Утре ще обсъдя с доктор Щраус въпроса за метода на моята работа. Може би ще успея да му помогна да реши проблемата за широкото прилагане на ония операции, първата от които беше изпробвана на мен. Аз имам някакви идеи в това отношение.

Колко много би могло да се направи! Щом мен направиха гений, такива като мен са хиляди! А какво фантастично интелектуално равнище би могло да се постигне при нормални хора? А при гении?

Колко възможности се откриват! Горя от нетърпение.

12. доклад за това, което става

23 май. Това стана днес. Олджернън ме ухапа. Като всеки път се отбих в лабораторията да го видя и когато го извадих от клетката, той заби зъбите си в ръката ми. Поставих го обратно в клетката и го наблюдавах известно време. Беше необикновено разтревожен и озлобен.

24 май. Берт, който завежда експерименталните животни, ми каза, че Олджернън се променя. Става по-малко общителен; отказва да бяга по лабиринта. И не яде. Всички недоумяват какво може да значи това.

25 май. Те хранят вече Олджернън, който сега отказва да решава задачата с изменящия се ключ. Всички ме отъждествяват с Олджернън. В известен смисъл ние двамата сме първите. Всички си дават вид, че поведението на Олджернън не трябва непременно да означава нещо по отношение на мен. Но трудно е да се скрие фактът, че някои от животните, подложени на същия експеримент, се държат странно.

Доктор Щраус и доктор Немюр ме помолиха да не ходя повече в лабораторията. Знам за какво мислят, но не мога да се съглася с това. Не съм се отказал от намерението си да продължа техните изследвания. При цялото си уважение към тези двама достойни учени много добре съзнавам границите на техните възможности. Ако съществува някакво решение, аз самият трябва да го намеря. Съвсем неочаквано факторът време придобива за мен огромно значение.

29 май. Дадох ми на разположение лаборатория и ми разрешиха да продължа изследванията. Нещо вече проблясва. Работа денем и нощем. Сложиха ми легло в лабораторията. Голяма част от времето, което бях определил за записи, отива за бележки, които държа в отделна папка, но понякога по навик чувствавам нужда да изложа настроението и мислите си на книга.

Намирам, че *изчисляването на интелекта* е крайно интересна област на изследвания. Ето къде мога да приложа всички придобити от мен знания. В известен смисъл това е проблема, към която съм имал отношение цял живот.

31 май. Доктор Щраус смята, че работя прекалено интензивно. Доктор Немюр казва, че опитвам за няколко седмици да направя изследвания и развия идеи, за които е нужен цял живот. Знам, че трябва да си почина, но ме тласка някакъв вътрешен импулс, който не ми позволява да се спра. Трябва да открия причината за бързото регресиране на Олджернън. Трябва да знам ще стане ли същото и с мен. И ако да, *кога*.

4 юни.

ПИСМО ДО ДОКТОР ЩРАУС (копие)

Драги доктор Щраус!

Изпращам Ви в отделен плик ръкописа на този мой доклад, който аз наричам „Ефект на Олджернън — Гордън: изследване на структурата и функцията на изкуственото повишаване на интелекта“; бих искал да го прочетете и публикувате.

Както виждате, моите експерименти са завършени. Аз съм включил в доклада всички мои формули, а в приложение към него — математическия анализ. Разбира се, всичко това трябва да бъде проверено.

Като имах пред вид колко важно е това за Вас и доктор Немюр (трябва ли да прибавя, че и за мен също?), десетки пъти проверявах и препроверявах резултатите от моите изследвания с надеждата да намеря грешка. Със съжаление констатирам, че тези резултати си остават в сила. Но от гледна точка на интересите на науката аз съм щастлив, че давам малък принос в съвкупността от знания за функциите на човешкия мозък и за законите, на които е подчинено изкуственото повишаване на човешкия интелект.

Помня как Вие ми казахте веднъж, че *неуспехът* на един експеримент или *опровергаването* на една теория имат също тъй важно значение за прогреса на науката, както и успехът. Сега разбирам колко вярно е това. Но все пак съжالياвам, че собственият ми принос в тази област на

знанието напълно заличава трудовете на двама души, които  
цена толкова много.

Искрено Ваш Чарлз Гордън

Приложение: един доклад.

5 юни. Трябва да се държа здраво. Фактическият материал и резултатите от извършените от мен експерименти не оставят никакво съмнение и най-сензационните аспекти на собствения ми бърз подем не могат да заличат факта, че на утравяването на интелекта чрез хирургическа намеса по метода на доктор Щраус и доктор Немюр трябва да се гледа като на откритие, което понастоящем е практически слабо приложимо или дори изобщо неприложимо.

Като преглеждам записите и другите материали, отнасящи се до експеримента с Олджернън, виждам, че макар физически да се намира в ранен стадий на развитие, умствено той регресира. Двигателната активност е отслабена, наблюдава се общо понижаване на дейността на жлезите с вътрешна секреция и ускорено загубване на координацията.

Съществуват сериозни признаци за прогресираща амнезия.

Както се изтъква в моя доклад, тези, а също и другите симптоми за влошаване на физическото и умственото състояние, могат да бъдат предсказани с помощта на изведената от мен формула със значителна статистическа точност.

Стимулиращата хирургическа намеса, на която бяхме подложени двамата, доведе до интензифициране и ускоряване на всички умствени процеси. Непредвидените явления, които се осмелих да нарека „Ефект на Олджернън — Гордън“, са логическо следствие на общото ускоряване на мисловните процеси. Доказаната тук хипотеза може да бъде формулирана по следния начин: изкуствено повишеният интелект се понижава след това със скорост, право пропорционална на степента на неговото повишаване.

Струва ми се, че само по себе си това вече е важно откритие. Съгласно всички данни собствената ми умствена деградация ще бъде много бърза.

Вече почнах да забелязвам в себе си признаци на емоционална неустойчивост и да забравям — първите симптоми на края.

10 юни. Влошаването прогресира. Ставам разсеян. Преди два дни умря Олджернън. Аутопсията доказва правилността на моите предсказания. Теглото на мозъка му е намаляло, личи общо изглаждане на мозъчните гънки, както и задълбочаване и разширяване на браздите.

Смятам, че с мен става или скоро ще стане същото.

Сложих трупа на Олджернън в една кутия от сирене и го погребях в задния двор. Плаках.

15 юни. При мен отново идва доктор Щраус. Не пожелах да му отворя вратата и го помолих да си иде. Искам да ме оставят сам. Ставам докачлив и раздразнителен. Чувствувам как мракът се съгъстява. Много трудно ми е да избия от главата си мисълта за самоубийство. Непрекъснато си повтарям каква важност ще придобие по-късно този интроспективен дневник.

Колко странно чувство изпитваш, когато вземаш книга, която само преди месец си чел с наслада, и откриваш, че съвсем си я забравил. Спомних си колко велик човек ми изглеждаше Джон Милтън, но когато се опитах днес да прочета нещо от „Загубеният рай“, не разбрах абсолютно нищо. Така побеснях, че запратах книгата в другия край на стаята.

Трябва да се опитам да запазя поне нещо. Нещо от онова, което познах през това време. О, господи, не ми отнемай всичко...

19 юни. Понякога излизам вечер да се разхождам. Снощи не можах да си спомня къде живея. В къщи ме доведе един полицай. Имам чувството, че това се е случвало вече веднъж, много отдавна. Продължавам да се убеждавам, че съм единственият човек в света, който може да опише какво става с мен.

21 юни. Защо губя паметта см? Трябва да се боря. По цял ден лежа в леглото, без да знам кой съм и къде се намирам. След това всичко изведнъж се връща. Капризите на амнезията. Симптом на старост — вдетинявам се. Колко безпощадно логично е това! Познах толкова много неща и толкова бързо. А сега интелектът ми се понижава с огромна скорост. Няма да допусна това. Ще се боря. Не съм в състояние да отпъдя спомена за момчето от ресторанта, за тъпия



израз на лицето му, за глупавата усмивка и хората, които му се подиграваха. Не... моля... само това не... отново...

22 юни. Забравям това, което съм научил неотдавна. Както изглежда, всичко върви по класическите закони — най-напред се забравя това, което е усвоено последно. Впрочем, закон ли е това? Я по-добре да прочета още веднъж...

Препрочетох доклада си за „Ефекта на Олджернън — Гордън“ и ми се стори, че го е писал някой друг. Някои раздели дори не разбирам.

Непрекъснато се блъскам в различни предмети и ми става все по-трудно да пиша на машина.

23 юни. Отказах се напълно от пишещата машина. Координацията на движенията ми е лоша. Чувствувам, че се движа все по-бавно и по-бавно. Днес преживях ужасно сътресение. Взех статията на Крюгер „Uber psychische Ganzheit“ — бях я използвал за моите изследвания, за да видя не може ли да ми помогне при оценката на извършената от мен работа. Най-напред ми се стори, че зрението ми нещо не е в ред. След това разбрах, че вече не мога да чета на немски. Опитах други езици. Всичко е изчезнало.

30 юни. Мина цяла седмица, докато се реша да пиша отново. Всичко изтича постепенно като пясък през пръстите. Повечето ми книги сега са прекалено трудни за мен. Те ме вбесяват, защото знам, че само преди няколко седмици ги четях и разбирах.

Отново и отново си внушавам, че трябва да продължавам да пиша тези доклади за да се запознаят другите с това, което става с мен. Но все по-трудно ми е да намирам думите и да си спомням как се пишат. Сега трябва да проверявам в речника дори обикновени думи и поради това се ядосвам на себе си.

Доктор Щраус идва почти всеки ден, но аз му казах, че не искам да виждам никого и да разговарям с никого. Той се чувства виновен. Всички останали също. Но аз не обвинявам никого. Знаех какво може да излезе от това. Но колко тъжно е все пак.

7 юли. Не знам как се е изнизила седмицата. Знам само, че днес е неделя, защото виждам през прозореца как хората отиват на църква.

Изглежда цялата седмица съм лежал в леглото но си спомням, че мисис Флин идва няколко пъти да ми донесе ядене. Непрекъснато си повтарям, че трябва да направя нещо но след това забравям, а може би е просто по-лесно да не правя това което казвам, че трябва да направя.

Тези дни много мисля за баща си и майка си. Намерих една снимка на която тримата сме снети на плажа. Баща ми държи под мишницата голяма топка а майка ми ме държи за ръка. Не ги помня такива каквито са на снимката. Помня само баща си почти винаги пиян и как се караше с мама за пари.

Той рядко се бръснеше и винаги ме драскаше по лицето когато ме прегръщаше. Мама казваше че е умрял но братовчед ми Милти каза, че чувал от своите родители че баща ми избягал с друга жена. Когато попитах за това мама тя ми залепи една плесница и каза, че баща ми е умрял.

Струва ми се че никога няма да узная истината а и изобщо ми е се едно. (Веднъж той каза че ще ме вземе на фермата да видя кравите но не си удържа думата. Никога не изпълняваше обещанията си...)

10 юли. Мойта хазайка мисис Флин много се беспокои за мен. Казва че като лежа така по цял ден и нищо не правя ѝ напомням за сина ѝ преди да го изгони от къщи. Каза че не обича безделници. Ако съм болен е едно но ако съм безделник туй е вече друго и тя няма да търпи такова нещо.

Казах че мисля че съм болен.

Старая се да чета помалко секи ден главно раскази но понякога трябва да препрочитам много пъти едно и също място защото не разбирам кво значи. И ми е трудно да пиша. Знам че трябва да проверявам сички думи в речника но туй е много трудно а ас непрекъснато съм тъй уморен.

След това реших вместо дългите трудни думи да пиша само лесни. Това пести време. Горе долу веднъш в седмицата слагам цветя на гроба на Олджернън. Мисис Флин смята че съм се смахнал защото слагам цветя на миши гроб но ас ѝ казах че Олджернън е бил особена мишка.

14 юли. Пак е ниделя. Сега няма с кво да се занимавам защото телевизорът ми се счупи и нямам пари да го поправа. (Май че съм

загубил чека от лабораторията за тоя месец. Не помня.)

Ужасно ме боли главата и асперинът почти не помага. Мисис Флин е сигурна че съм болен и ме съжалява. Тя е много добра жена стига да си болен.

22 юли. Мисис Флин повика при мен някакъв непознат доктор. Исплашила се че умирам. Казах на доктора че не съм много болен само понякога сичко забравям. Той попита имам ли приятели или роднини и аз отговорих не нямам никого. Казах му някога имах приятел който се казваше Олджернън но туй беше мишка и ние често се състезавахме. Той ме погледна някак странно май помисли че съм смахнат.

А когато му казах че съм бил гений той се усмихна. Той разговаряше с мен като с малко дете и смигна на мисис Флин. Аз се расърдих и го изгоних защото той се подиграваше с мен както сички по-рано.

24 юли. Нямам вече пари и мисис Флин казва че трябва да работя някъде за да ѝ плащам за стаята защото не съм ѝ платил за повече от два месеца.

Не умея да върша нищо освен работата която върших в „Компанията за производство на пласмасови кутийки“ на Донеган. Не искам да се връщам там защото там ме знаеха когато бях умен и сега може да ми се подиграват. Но не знам кво да прая за да се здобия с пари.

25 юли. Прегледах някои от старите си доклади и много странно но не мога да прочета кво съм писал. Расчитам някои думи но не ги разбирам.

Мис Киниен дойде и стоя пред вратата но аз ѝ казах идете си и не искам да ви виждам. Тя заплака и аз също заплаках но не я пуснах защото не исках да ми се подиграва. Казах ѝ че вече не я обичам. Казах ѝ че не искам вече да бъда умен. Туй не е вярно. Аз продължавам да я обичам и се още искам да бъда умен но трябаше да кажа така за да си иде. Тя плати на мис Флин наема за стаята. Не искам туй. Тряба да намеря работа.

Моля... направете така че да не се отуча да чета и пиша.

27 юли. Мистър Донеган беше много добър когато отидах в фабриката и го помолих да ме земе отново за чистач. Най-напред ме погледна с недоверие но аз му разказах какво се е случило с мен и той много се огорчи сложи ръка на рамото ми и каза Чарли Гордън ти си смел човек.

Сички ме гледаха когато слязах долу и почнах да мия като по-рано клозетите. Аз си казах Чарли ако ти се подиграват не се обиждай нали помниш че те не са тъй умни както ти се струваше някога. А освен туй те ти бяха по-рано приятели и нищо че ти се подиграваха защото и те обичаха също.

Един от работниците когото са зели след моето напускане се пошегува грозно той каза ей Чарли чух че си много акълия просто истински професор. Я кажи нещо умно.

Стана ми зле но в тоя момент дойде Джо Керп фана го за ризата и каза остави го на мира ти мръсен шегаджия иначе ще ти извия врата. Не очаквах че Джо ще се застъпи за мен и мисля че той ми е истински приятел.

По-късно при мен дойде Френк Рейли и каза Чарли ако някой ти досажда или иска да те изиграе извикай мене или Джо и ние ще му видим сметката.

Аз казах благодаря Френк и се задавих и трябаше да ида в склада за да не ме види че плача. Добре е да имаш приятели.

28 юли. Днеска на правих глупост и забравих че вече не ходя както по-рано в класа на мис Киниен в училището за възрастни. Влязох в класа и седнах на старото си място в дъното на стаята а тя ме погледна странно и каза Чарлз.

Не помня да ме е наричала някога така тя ми казваше просто Чарли и аз казах здравейте мис Киниен аз съм приготвил днешния си урок само че съм загубил читанката по която учим. Тя заплака и избяга от стаята и сички ме погледнаха и сега видях че туй са съвсем други хора а не ония с които учихме по-рано в един клас.

Сетне изведнъж си спомних за опирацията и как станах умен и казах боже мой аз наистина се направих на Чарли Гордън. Отидах си преди тя да се върне в класа.

Затуй завинаги напускам Ню Йорк. Не искам още веднъш да напрая нещо такова. Не искам мис Киниен да ме съжالياва. В фабриката сички ме съжالياват и това също не ми е приятно затова ще ида някъде дето никой не знае че Чарли Гордън е бил по-рано гений а сега дори не може да чете книги и да пише добре.

Земам с себе си няколко книги и дори да не мога да ги чета ще се упражнявам много и може да не забравя сичко което съм научил. Ако се старая много може да остана малко по-умен отколкото преди опирацията. Имам една лапичка от зайче и едно щасливо пени и те може да ми помогнат.

Мис Киниен ако прочетете някога туй не ме съжالياвайте а съм много щаслив че използвах още един шанс да стана учен защото узнах много различни неща а по-рано изобщо не знаех че те съществуват на света и а съм благодарен че поне за минутка ми се отвориха очите да ги видя.

Не знам защо пак станах глупав и кво сбърках може да е защото не се старах много. Но ако се старая и се упражнявам много може да стана малко по-умен и да знам кво значат сички думи. Мъничко помня колко приятно ми беше когато четях синята книшка с скъсаната обложка. Затова непременно ще се старая непрекъснато да стана умен за да ми бъде пак така добре. Много приятно е да знаиш разни неща и да бъдеш умен. Искан ми се да бъда такъв още сега и тогас щях да седна и непрекъснато да чета. Все пак ас сигурно съм първия глупав човек в целия свят който откри нещо важно за науката. Помня че направих нещо само че не помня кво. Май че направих нещо за сички такива глупави хора като мен.

Прощавайте мис Киниен и доктор Щраус и всички и Р. S. моля кажете на доктор Немюр да не се сърди така когато му се подиграват и ще има повече приятели. Съвсем не е трудно да имаш приятели ако разрешаваш на хората да ти се подиграват. Там дето отивам ще имам много приятели.

Р. Р. S. Ако имате възможност занесете моля малко цветя на гроба на Олджернън който е в задния двор...

---

[1] Коефициент на интелекта. ↑

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, броеве  
4,5/1969 г.

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.